การเลือกตั้ง ไทย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓ ใน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ สามในไทย

ภายหลังจากที่ได้มีประกาศ *"พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2481"* เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2481 ส่งผลให้ต้องมีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่เพื่อให้ราษฎรเลือกสมาชิกประเภทที่ 1 ใหม่ ภายใน 90 วัน ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งที่สามของไทย

วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๔๘๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๕ หน้า ๔๐๕

พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร
พุทธศักราช ๒๔๘๑

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ทิพอาภา
เจ้าพระยายมราช
พล. อ. เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ณวันที่ ๑๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๑
เป็นปีที่ ๕ ในรัชชกาลปัจจุบัน

เล่ม ๕๕ หน้า ๔๐๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๔๘๑

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า เป็นการสมควรที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๑ ขึ้นใหม่

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๕ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม จึงให้ตราพระราชกฤษฎีกา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้ให้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๘๑"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชกฤษฎีกานี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๑ ขึ้นมาใหม่มีกำหนดภายในเก้าสิบวันนับแต่วันใช้พระราชกฤษฎีกานี้เป็นต้นไป

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พ. อ. พหลพลพยุหเสนา
นายกรัฐมนตรี

พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2481
ที่มา: ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 55, น.405–412.

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง[1]

การดำเนินการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องฉบับเดียวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่สอง ประกอบด้วย "พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉะบับที่ 3) พุทธศักราช 2479" "กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉะบับที่ 3) พุทธศักราช 2479" ส่วน "พระราชกฤษฎีกาแบ่งเขตต์เลือกตั้ง พุทธศักราช 2481" ซึ่งประกาศใช้แทน "พระราชกฤษฎีกาแบ่งเขตต์เลือกตั้ง พุทธศักราช 2480" ยังคงกำหนดให้มีจังหวัดที่มีเขตเลือกตั้งมากกว่า 1 เขต จำนวน 15 จังหวัด/36 เขต เช่นเดียวกับการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา แต่กำหนดพื้นที่ในแต่ละเขตเลือกตั้งใหม่ ส่วนจังหวัดอื่นอีก 55 จังหวัดมี 1 เขต รวมมีจังหวัดทั้งสิ้น 70 จังหวัด/91 เขต ทำให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ 1 จำนวน 91 คน เท่ากับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่สอง

ขณะที่ "พระราชกฤษฎีกาดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2481" ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2481 กำหนดให้ผู้ที่ต้องการสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรยื่นใบสมัครในระหว่างวันที่ 1-15 ตุลาคม 2481 และให้คณะกรมการจังหวัดแต่ละจังหวัดที่เขตเลือกตั้งตั้งอยู่กำหนดวันเลือกตั้งในเขตนั้นในระหว่างวันที่ 12-15 พฤศจิกายน 2481

2. ผลการเลือกตั้ง

เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2481 คณะกรมการจังหวัดได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่สามขึ้น โดยมีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น 6,310,172 คน เพิ่มขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งก่อน จำนวน 186,933 คน มีผู้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รวม 2,210,332 คน คิดเป็นร้อยละ 35.03 น้อยกว่าการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาที่มีผู้ออกไปใช้สิทธิ รวม 2,462,535 คน คิดเป็นร้อยละ 40.22 ทั้งนี้ หากนำจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในแต่ละจังหวัดมาคำนวณหาค่าร้อยละของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด พบว่า จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดที่มีผู้ไปใช้สิทธิมากที่สุดเช่นเดียวกับการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 67.36 แต่น้อยลงกว่าการเลือกตั้งครั้งก่อน ที่คิดเป็นร้อยละ 80.50 และจังหวัดตรังเป็นจังหวัดที่มีผู้ไปใช้สิทธิน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.28

[1] **ชื่อกฎหมายและเนื้อหาของกฎหมายที่อยู่ในเครื่องหมายอัญประกาศ (" ") สะกดคำโดยยึดตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามปีที่อ้างถึง ซึ่งอาจสะกดคำแตกต่างจากปัจจุบัน**

3. การดำรงตำแหน่งประธานและรองประธานสภา[2]

ภายหลังการเลือกตั้งได้มีการตรา ***"พระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2481"*** ซึ่งกำหนดเปิดประชุมในวันที่ 10 ธันวาคม 2481 เนื่องจากตรงกับวันรัฐธรรมนูญ แต่มีการประชุมสภาครั้งแรก เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2481 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม มีสมาชิกเข้าร่วมประชุม รวม 161 คน และเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้เชิญพระสุธรรมวินิจฉัย สมาชิกประเภทที่ 2 ในฐานะที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นประธานชั่วคราว ซึ่งประธานฯ ได้ขอให้สมาชิกประเภทที่ 1 ที่ได้รับเลือกตั้งมาใหม่ กล่าวปฏิญานตนตามประธานฯ ความว่า

"ข้าพเจ้า (กล่าวนามสมาชิกผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรว่า จะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามทุกประการ"

ในลำดับถัดมา ที่ประชุมได้มีการเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งประธานสภา ซึ่งผู้ที่ได้รับเลือก คือ พระยามานวราชเสวี (ปลอด-วิเชียร ณสงขลา) อดีตประธานสภาสมัยที่แล้ว ต่อมาที่ประชุมได้เลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งรองประธานสภา ซึ่งเสียงส่วนใหญ่ของที่ประชุมเห็นควรให้มีเพียงคนเดียวเหมือนสมัยที่ผ่านมา โดยผู้ได้รับเลือก ได้แก่ นายพันเอก พระประจนปัจจนึก (พุก มหาดิลก) อนึ่ง ในช่วงอายุของสภานี้มีการเลือกตำแหน่งประธานสภาและรองประธานสภาทุกสมัยสามัญประจำปี ทั้งนี้ เมื่อได้มีการเปิดประชุมสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎรประจำปี ในระหว่างปี พ.ศ. 2482-2485 ทั้งสองท่านยังคงได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง

[2] การสะกดชื่อ นามสกุล และการใส่บรรดาศักดิ์/ทินนามร่วมกับชื่อ นามสกุลของผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานและรองประธานสภา ยึดตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามปีที่อ้างถึง ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในประกาศแต่ละฉบับ

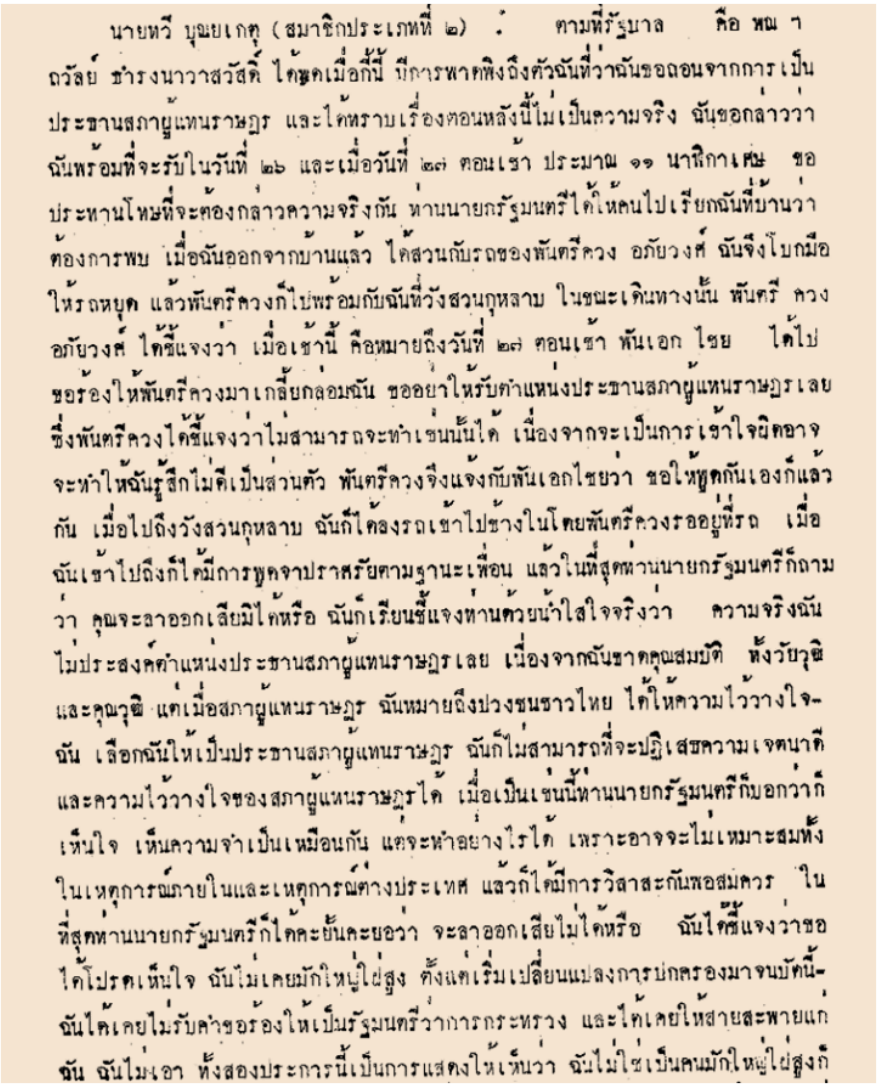

นายทวี บุณยเกตุ (สมาชิกประเภทที่ ๒) : ตามที่รัฐบาล คือ พณ ฯ ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ได้ชดเมื่อกี้นี้ มีการพาดพิงถึงตัวฉันที่ว่าฉันขอถอนจากการเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร และได้ทราบเรื่องตอนหลังนี้ไม่เป็นความจริง ฉันขอกล่าวว่าฉันพร้อมที่จะรับในวันที่ ๒๖ และเมื่อวันที่ ๒๗ ตอนเช้า ประมาณ ๑๑ นาฬิกาเศษ ขอประทานโทษที่จะต้องกล่าวความจริงกัน ท่านนายกรัฐมนตรีได้ให้คนไปเรียกฉันที่บ้านว่าต้องการพบ เมื่อฉันออกจากบ้านแล้ว ได้สวนกับรถของพันตรีควง อภัยวงศ์ ฉันจึงโบกมือให้รถหยุด แล้วพันตรีควงก็ไปพร้อมกับฉันที่วังสวนกุหลาบ ในขณะเดินทางนั้น พันตรี ควง อภัยวงศ์ ได้ชี้แจงว่า เมื่อเช้านี้ คือหมายถึงวันที่ ๒๗ ตอนเช้า พันเอก ไชย ได้ไปขอร้องให้พันตรีควงมาเกลี้ยกล่อมฉัน ขออย่าให้รับตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรเลย ซึ่งพันตรีควงได้ชี้แจงว่าไม่สามารถจะทำเช่นนั้นได้ เนื่องจากจะเป็นการเข้าใจผิดอาจจะทำให้ฉันรู้สึกไม่ดีเป็นส่วนตัว พันตรีควงจึงแจ้งกับพันเอกไชยว่า ขอให้พูดกันเองก็แล้วกัน เมื่อไปถึงวังสวนกุหลาบ ฉันก็ได้องรถเข้าไปข้างในโดยพันตรีควงรออยู่ที่รถ เมื่อฉันเข้าไปถึงก็ได้มีการพูดจาปราศรัยตามฐานะเพื่อน แล้วในที่สุดท่านนายกรัฐมนตรีก็ถามว่า คุณจะลาออกเสียมิได้หรือ ฉันก็เรียนชี้แจงท่านด้วยน้ำใสใจจริงว่า ความจริงฉันไม่ประสงค์ตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรเลย เนื่องจากฉันขาดคุณสมบัติ ทั้งวัยวุฒิและคุณวุฒิ แต่เมื่อสภาผู้แทนราษฎร ฉันหมายถึงปวงชนชาวไทย ได้ให้ความไว้วางใจฉัน เลือกฉันให้เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร ฉันก็ไม่สามารถที่จะปฏิเสธความเจตนาดีและความไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎรได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ท่านนายกรัฐมนตรีก็บอกว่าก็เห็นใจ เห็นความจำเป็นเหมือนกัน แต่จะทำอย่างไรได้ เพราะอาจจะไม่เหมาะสมทั้งในเหตุการณ์ภายในและเหตุการณ์ต่างประเทศ แล้วก็ได้มีการวิลาสะกันพอสมควร ในที่สุดท่านนายกรัฐมนตรีก็ได้คะยั้นคะยอว่า จะลาออกเสียไม่ได้หรือ ฉันได้ชี้แจงว่าขอได้โปรดเห็นใจ ฉันไม่เคยมักใหญ่ใฝ่สูง ตั้งแต่เริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองมาจนบัดนี้ ฉันได้เคยไม่รับคำขอร้องให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง และได้เคยให้สายสะพายแก่ฉัน ฉันไม่เอา ทั้งสองประการนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า ฉันไม่ใช่เป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูงก็

นายทวี บุณยเกตุ ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมสภาเกี่ยวกับเรื่องที่มีการอ้างว่าท่านขอถอนจากการเป็นประธานสภา
ที่มา : รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 2/2486 (น. 286), หอสมุดรัฐสภา, (ม.ป.ป.), สืบค้นจาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73391 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2486

ส่วนในปี พ.ศ. 2486 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ที่ประชุมได้เลือกนายทวี บุณยเกตุ เป็นประธานสภา และพันตรี ควง อภัยวงศ์ เป็นรองประธานสภา แต่นายกรัฐมนตรีขอให้สภาพิจารณาตำแหน่งดังกล่าวใหม่ ดังนั้น ที่ประชุมสภา เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม จึงได้เลือกพลเรือตรี กระแส ประวาหะนาวิน ศรยุทธเสนี เป็นประธานสภา และพันตรี ควง อภัยวงศ์ เป็นรองประธานสภา แต่นายกรัฐมนตรีได้ขอให้สภาพิจารณาตำแหน่งรองประธานสภาใหม่อีกครั้ง ทำให้ที่ประชุมสภา เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม เลือกรองประธานสภาใหม่ คือ พลตรี ประจน มหาดิลก ประจนปัจจนึก

ในปี พ.ศ. 2487 เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ที่ประชุมได้เลือกนายปลอด วิเชียร ณ สงขลา เป็นประธานสภา และพันตรี ควง อภัยวงศ์ เป็นรองประธานสภา ต่อมาท่านได้ลาออก เนื่องจากได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ดังนั้น เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม ที่ประชุมสภาจึงได้เลือกนายฟื้น สุพรรณสาร เป็นรองประธานสภาแทน และในปี พ.ศ. 2488 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของสภาชุดนี้ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ที่ประชุมสภาได้เลือกพระยามานวราชเสวี เป็นประธานสภา และนายฟื้น สุพรรณสาร เป็นรองประธานสภา

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานสภา และรองประธานสภา

สมัยสามัญ
ประจำปี 2481-2485

ประธานสภา
พระยามานวราชเสวี
(ปลอด-วิเชียร ณสงขลา)

วันที่ประกาศแต่งตั้ง
12 ธันวาคม 2481
28 มิถุนายน 2482
1 กรกฎาคม 2483
1 กรกฎาคม 2484
30 มิถุนายน 2485

รองประธานสภา
นายพันเอก พระประจนปัจจนึก
(พุก มหาดิลก)

วันที่ประกาศแต่งตั้ง
12 ธันวาคม 2481
28 มิถุนายน 2482
1 กรกฎาคม 2483
1 กรกฎาคม 2484
30 มิถุนายน 2485

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานสภา และรองประธานสภา

สมัยสามัญ
ประจำปี 2486

ประธานสภา

ผลเรือตรี กระแส ประวาหะนาวิน ศรยุทธเสนี

รองประธานสภา

ผลตรี ประจน มหาดิลก ประจนปัจจนึก

วันที่ประกาศแต่งตั้ง	วันที่ประกาศแต่งตั้ง
6 กรกฎาคม 2486	19 กรกฎาคม 2486

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานสภา และรองประธานสภา

สมัยสามัญ
ประจำปี 2487

ประธานสภา	รองประธานสภา
นายปลอด วิเชียร ณ สงขลา	พันตรี ควง อภัยวงศ์
วันที่ประกาศแต่งตั้ง	วันที่ประกาศแต่งตั้ง
2 กรกฎาคม 2487	2 กรกฎาคม 2487

สมัยสามัญ
ประจำปี 2487

รองประธานสภา

นายฝื้น สุพรรณสาร

(แทน พันตรี ควง อภัยวงศ์ ที่ลาออก)

วันที่ประกาศแต่งตั้ง

23 สิงหาคม 2487

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานสภา และรองประธานสภา

สมัยสามัญ
ประจำปี 2488

ประธานสภา	รองประธานสภา
พระยามานวราชเสวี	นายฝื้น สุพรรณสาร
วันที่ประกาศแต่งตั้ง	วันที่ประกาศแต่งตั้ง
29 มิถุนายน 2488	29 มิถุนายน 2488

4. การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี[3]

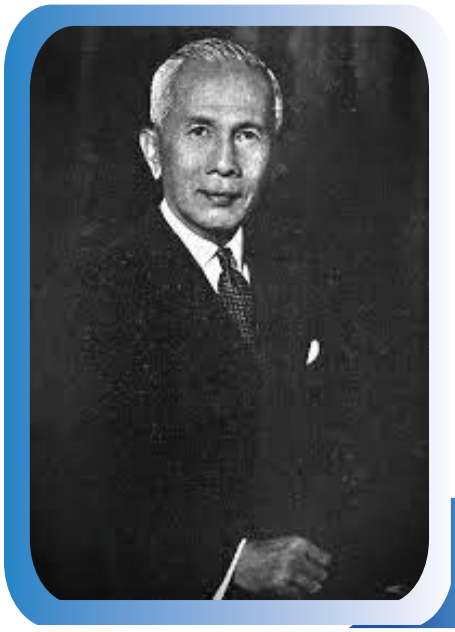

นายพันเอก หลวงพิบูลสงคราม
(แปลก ขิตตะสังคะ)

ภายหลังการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2481 ได้มีราชกิจจานุเบกษาประกาศพระบรมราชโองการตั้งนายพันเอก หลวงพิบูลสงคราม (แปลก ขิตตะสังคะ) เป็นนายกรัฐมนตรี และในวันที่ 20 ธันวาคม ได้มีประกาศตั้งรัฐมนตรี จำนวน 25 ตำแหน่ง ซึ่งรัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภาเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม โดยสภาได้ลงมติไว้วางใจแก่รัฐบาลด้วยการยกมือ ซึ่งรัฐบาลได้รับความไว้วางใจ 111 เสียง ต่อ 2 เสียง

ในการแถลงนโยบายต่อสภานั้น หลวงประดิษฐมนูธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้ชี้แจงต่อสภาในตอนหนึ่งเพื่อขยายความนโยบายในการที่ ***"จะกำหนดปีงบประมาณให้เหมาะสมแก่ฤดูกาล"*** ว่า

ในเรื่องที่ข้าพเจ้าจะเปลี่ยนปีงบประมาณเสียใหม่คือ ให้ตั้งต้นวันที่ 1 ตุลาคม นั้น หวังใจว่าจะแก้ความขัดข้องในต่างจังหวัดนั้นได้มาก ในเวลานี้ก็เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าฤดูกาลสะดวกที่จะทำงานโยธานั้นก็เป็นฤดูแล้ง คือ หมายความว่าเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมจนถึงเดือนเมษายน ถ้าหากว่างบประมาณได้เริ่มเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นฤดูฝนก็มีเวลาเพื่อจะสั่งเสียไปยังต่างจังหวัด และเมื่อเข้าในฤดูแล้งก็จะได้ทำงานติดต่อไป ซึ่งหมายความว่า สิ้นปีตามปฏิทินและไปต่อปีใหม่ได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2485 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีได้ลาออกจากตำแหน่งเพื่อที่จะให้โอกาสได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรีใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ภายหลังจากที่**ไทยได้ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา** เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2485 ต่อมาในวันที่ 7 มีนาคม 2485 จึงได้มีราชกิจจานุเบกษาประกาศตั้งจอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และในวันที่ 10 มีนาคม ได้มีประกาศตั้งรัฐมนตรี จำนวน 24 ตำแหน่ง ซึ่งรัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภาเมื่อวันที่ 16 มีนาคม และได้รับความไว้วางใจ 94 เสียง ครั้นเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2487 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีได้ลาออกจากตำแหน่ง เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนดระเบียบบริหารนครบาลเพชรบูรณ์และพระราชกำหนดจัดสร้างพุทธบุรีมณฑล

[3] การสะกดชื่อ นามสกุล และการใส่บรรดาศักดิ์/ทินนามร่วมกับชื่อ นามสกุลของผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ยึดตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามปีที่อ้างถึง ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในประกาศแต่ละฉบับ

นายควง อภัยวงศ์
นายกรัฐมนตรี

ทั้งนี้ พันตรี ควง อภัยวงศ์ ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีแทน เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2487 และได้มีการตั้งรัฐมนตรี จำนวน 22 ตำแหน่ง เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งรัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภาเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม และได้รับความไว้วางใจ 101 เสียง อย่างไรก็ดี ในปีต่อมาเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2488 **ไทยได้ประกาศสันติภาพเพื่อให้การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะและฟื้นความสัมพันธ์กับสหประชาชาติ** ดังนั้น นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจึงได้ลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม เพื่อให้เป็นไปตามประเพณีนิยมแห่งวิถีทางการเมืองและให้ผู้ที่มีความเหมาะสมในการบริหารราชการแผ่นดินได้เข้ามาเจรจาทำความเข้าใจกับฝ่ายพันธมิตร โดยนายทวี บุณยเกตุ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม และตั้งรัฐมนตรี จำนวน 29 ตำแหน่ง เมื่อวันที่ 1 กันยายน ซึ่งรัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภาในวันเดียวกันและได้รับความไว้วางใจ 89 เสียง แต่รัฐบาลชุดนี้ได้ลาออกเมื่อวันที่ 17 กันยายน เพราะภารกิจเร่งด่วนได้สำเร็จลุล่วงแล้ว จึงเปิดโอกาสให้ผู้ที่เหมาะสมได้เข้าบริหารประเทศเพื่อทำความเข้าใจอันดีกับฝ่ายสหประชาชาติและเจรจาทางการเมืองโดยหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีแทนในวันเดียวกัน และได้มีการตั้งรัฐมนตรี จำนวน 22 ตำแหน่ง รวมถึง**เป็นครั้งแรกของไทยที่มีการตั้งรองนายกรัฐมนตรี คือ นายพลตำรวจ เอกอดุล อดุลเดชจรัส** เมื่อวันที่ 19 กันยายน ซึ่งรัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภาในวันเดียวกัน โดยสภาได้ลงมติไว้วางใจแก่รัฐบาลด้วยการยกมือด้วยความพร้อมเพรียงกัน (เป็นเอกฉันท์) รัฐบาลชุดนี้สิ้นสุดลง เนื่องจากมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2488

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
ระหว่างปี พ.ศ. 2481–2488

นายกรัฐมนตรี
นายพันเอก หลวงพิบูลสงคราม

วันที่ประกาศแต่งตั้ง
16 ธันวาคม 2481

รัฐมนตรีร่วมคณะ 25 ตำแหน่ง

การสิ้นสุดการดำรงตำแหน่ง
ลาออก วันที่ 6 มีนาคม 2485

นายกรัฐมนตรี
จอมพล แปลก พิบูลสงคราม

วันที่ประกาศแต่งตั้ง
7 มีนาคม 2485

รัฐมนตรีร่วมคณะ 24 ตำแหน่ง

การสิ้นสุดการดำรงตำแหน่ง
ลาออก วันที่ 24 กรกฎาคม 2487

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
ระหว่างปี พ.ศ. 2481–2488 (ต่อ)

นายกรัฐมนตรี

พันตรีควง อภัยวงศ์

วันที่ประกาศแต่งตั้ง
1 สิงหาคม 2487

รัฐมนตรีร่วมคณะ 22 ตำแหน่ง

การสิ้นสุดการดำรงตำแหน่ง
ลาออก วันที่ 17 สิงหาคม 2488

นายกรัฐมนตรี

นายทวี บุณยเกตุ

วันที่ประกาศแต่งตั้ง
31 สิงหาคม 2488

รัฐมนตรีร่วมคณะ 29 ตำแหน่ง

การสิ้นสุดการดำรงตำแหน่ง
ลาออก วันที่ 17 กันยายน 2488

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
ระหว่างปี พ.ศ. 2481–2488 (ต่อ)

นายกรัฐมนตรี

หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช

วันที่ประกาศแต่งตั้ง 17 กันยายน 2488
รัฐมนตรีร่วมคณะ 22 ตำแหน่ง
ยุบสภา วันที่ 15 ตุลาคม 2488

5. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2485 ซึ่งอยู่ในช่วงปีสุดท้ายของการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกประเภทที่ 1 ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้มีการพิจารณา **"ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพุทธศักราช 2485"** ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ เนื่องจากไทยอยู่ในภาวะสงคราม การที่ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างนี้ย่อมมีเหตุขัดข้องหลายประการ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา 18 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้ตราพระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาอยู่ในตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกไปได้อีก**ไม่เกินสองปี** โดยที่ประชุมรับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ด้วยคะแนนเสียง 147 คะแนน ต่อมาเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2485 ที่ประชุมจึงได้มีการพิจารณาในวาระที่ 2 และวาระที่ 3 ซึ่งสมาชิกที่มีความเห็นชอบให้ออกเสียงว่า **"ฉันเห็นชอบ"** สมาชิกที่ไม่เห็นชอบให้ออกเสียงว่า **"ฉันไม่เห็นด้วย"** สมาชิกที่ไม่ประสงค์จะออกเสียงให้ออกเสียงว่า **"ฉันของดออกความเห็น"** ซึ่งผลการออกเสียงมีผู้เห็นชอบ 154 คะแนน โดยไม่มีผู้ที่ไม่เห็นชอบ ในวันเดียวกันราชกิจจานุเบกษาได้มีประกาศบังคับใช้ **"รัฐธัมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราสดรพุทธสักราช 2485"** โดยในมาตรา 3 กำหนดสาระสำคัญคือ ***"สมาชิกสภาผู้แทนราสดรให้หยู่ในตำแหน่งได้คราวละสี่ปี แต่...จะตราพระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลานั้นออกไปอีกคราวละไม่เกินสองปีก็ได้..."***

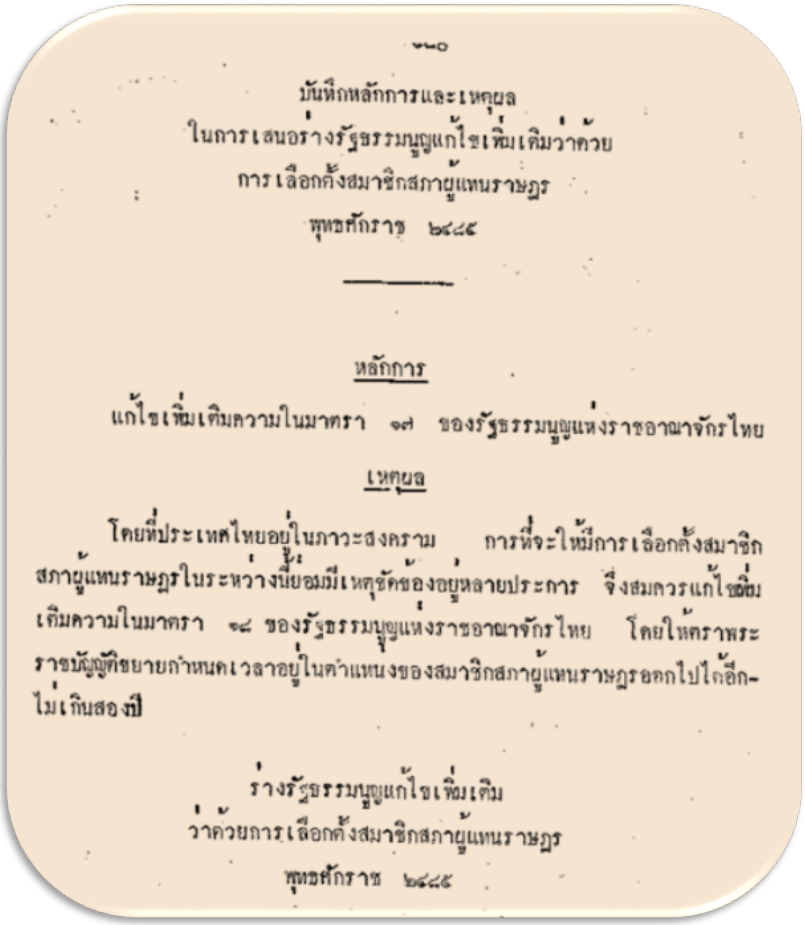

๕๘๐

บันทึกหลักการและเหตุผล
ในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วย
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พุทธศักราช ๒๔๘๕

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๑๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เหตุผล

โดยที่ประเทศไทยอยู่ในภาวะสงคราม การที่จะให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างนี้ย่อมมีเหตุขัดข้องอยู่หลายประการ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๑๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้ตราพระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาอยู่ในตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกไปได้อีก-ไม่เกินสองปี

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พุทธศักราช ๒๔๘๕

บันทึกหลักการและเหตุผลในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญ
ที่มา: รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 2/2486 (น. 580),
หอสมุดรัฐสภา, (ม.ป.ป.), สืบค้นจาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73391
ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2486

ต่อมาเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2485 ได้มีการบังคับใช้ "พระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาหยู่ไนตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราสดร พุทธสักราช 2485" เพื่อขยายเวลาอยู่ในตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ออกไปอีกสองปี และในวันเดียวกันได้มี "คำแถลงการน์ เรื่อง พระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาหยู่ไนตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราสดร พุทธสักราช 2485" ประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย นอกจากนี้ ในวันที่ 10 ตุลาคม 2487 ราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศบังคับใช้ "พระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาหยู่ในตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราสดร พุทธสักราช 2487" เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในตำแหน่งต่อไปอีกไม่เกินสองปี

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2488 สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ต้องสิ้นสุดลง เนื่องจากได้มี "พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2488" ประกาศบังคับใช้ เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 ขึ้นมาใหม่ภายใน 90 วัน นับแต่วันใช้พระราชกฤษฎีกา นับเป็น**การยุบสภาครั้งที่สองหลังจากที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ สภาที่มาจากการเลือกตั้งครั้งที่สามยังมีวาระการดำรงตำแหน่งต่อเนื่องยาวนานเกือบ 7 ปี และเป็นสมาชิกชุดที่อยู่ในช่วงเวลาที่ครบทศวรรษแรกของระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาของไทย** อีกทั้งในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2488 ยังได้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในจังหวัดที่ตั้งขึ้นใหม่ในดินแดนที่ไทยได้คืนจากอินโดจีนฝรั่งเศส ได้แก่ นครจัมปาศักดิ์ พระตะบอง พิบูลสงคราม และลานช้าง ซึ่งเป็นผลจากอนุสัญญาสันติภาพระหว่างไทยกับฝรั่งเศส โดยได้ลงนามกัน ณ กรุงโตเกียว เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2484

บรรณานุกรม

"คำแถลงการน์ เรื่องพระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาหยู่ในตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราสดร พุทธสักราช 2485" (8 ธันวาคม 2485). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 55 ตอนที่ 59, น. 2442-2446.

"คำแถลงนโยบายของรัฐบาล คณะที่นายพันเอกหลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี 26 ธันวาคม 2481" (2 มกราคม 2481). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 55, น. 3318-3326.

"ประกาศตั้งนายกรัฐมนตรี" (16 ธันวาคม 2481). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 55, น. 706-707.

_____ . (10 มีนาคม 2485). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 59 ตอนที่ 15, น. 646-647.

_____ . (1 กันยายน 2488). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 62 ตอนที่ 47, น. 507-508.

_____ . (20 กันยายน 2488). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 62 ตอนที่ 52, น. 554-555.

"ประกาสตั้งนายกรัถมนตรี" (1 สิงหาคม 2487). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 61 ตอนที่ 45, น. 731-732.

"ประกาสตั้งประธานและรองประธานสภาผู้แทนราสดร" (7 กรกฎาคม 2485). **ราชกิจจานุเบกษา,** เล่ม 59 ตอนที่ 56, น. 1341-1342.

"ประกาศตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎร" (13 กรกฎาคม 2486). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 60 ตอนที่ 38, น. 1145-1146.

"ประกาศตั้งประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร" (12 ธันวาคม 2481). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 55, น. 704-705.

_____ . (3 กรกฎาคม 2482). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 56, น. 640-641.

_____ . (8 กรกฎาคม 2484). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 58, น. 918-919.

"ประกาศตั้งรองประธานสภาผู้แทนราษฎร" (27 กรกฎาคม 2486). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 60 ตอนที่ 40, น. 1233-1234.

_____ . (29 สิงหาคม 2487). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 61 ตอนที่ 53, น. 774-775.

_____ . (10 กรกฎาคม 2488). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 62 ตอนที่ 37, น. 428-429.

"ประกาศตั้งและแต่งตั้งรัฐมนตรี" (20 ธันวาคม 2481). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 55, น. 708-711.

_____ . (10 มีนาคม 2485). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 59 ตอนที่ 16, น. 706-709.

_____ . (1 กันยายน 2488). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 59 ตอนที่ 47, น. 509-512.

"ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา" (25 มกราคม 2485). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 59 ตอนที่ 5, น. 244-246.

"ประกาศสันติภาพ" (25 มกราคม 2485). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 62 ตอนที่ 44, น. 503-506.

"พระราชกฤษฎีกาดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจังหวัดนครจัมปาศักดิ์ จังหวัดพระตะบอง จังหวัดพิบูลสงครามและจังหวัดลานช้าง พุทธศักราช 2488" (8 พฤษภาคม 2488). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 62 ตอนที่ 26, น. 329-331.

"พระราชกฤษฎีกาดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2481" (12 กันยายน 2481). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 55, น. 413-415.

"พระราชกฤษฎีกาแบ่งเขตต์เลือกตั้ง พุทธศักราช 2481" (12 กันยายน 2481). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 55, น. 416-423.

"พระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2481" (5 ธันวาคม 2481). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 55, น. 695-696.

"พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2488" (15 ตุลาคม 2488). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 62 ตอนที่ 60, น. 601- 605.

"พระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาหยู่ในตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราสดร พุทธสักราช 2485" (8 ธันวาคม2485). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 59 ตอนที่ 76, น. 2384-2386.

"พระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาหยู่ในตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราสดร พุทธสักราช 2487" (10 ตุลาคม 2487). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 61 ตอนที่ 63, น. 926-928.

"สถิติการลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 3" (3 มกราคม 2499). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 73 ตอนที่ 2, น. 70-75.

หอสมุดรัฐสภา. (ม.ป.ป.). **สมุดภาพสมาชิกรัฐสภา 2475-2502**. สืบค้น 4 มกราคม 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/501864

_____. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1/2481**. สืบค้น 19 มกราคม 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/384494

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 2/2481**. สืบค้น 20 มกราคม 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/384595

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 3/2481**. สืบค้น 20 มกราคม 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/384643

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร** ครั้งที่ 1/2482. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/384759

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1/2483**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/212034

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1/2484**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73434

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 13/2484-2485**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73418

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1/2485**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73376

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 15/2485**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73391

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 22/2485**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73399

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 23/2485**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73400

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1/2486**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73341

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 2/2486**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73342

_____ . (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 3/2486**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73343

_____. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 4/2486**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73344

บรรณานุกรม (ต่อ)

———. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 5/2486**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73345

———. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1/2487**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73312

———. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 6/2487**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73318

———. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 8/2487**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73320

———. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 9/2487**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73321

———. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 12/2487**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73324

———. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1/2488**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73257

———. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 16/2488**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73275

———. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 23/2488**. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/73283

กลุ่มงานพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ
สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
1111 ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี
เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

0 2242 5900 ต่อ 5771-5773

พิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ รัฐสภา